
A

A, a (*literă indecl.*) de la ~ la z a primo ad extremum;

abandon (*s.*) v. *părăsire, renunțare;*

abandona (*vb.*) relinquo,-ere; concedo,-ere; permitto,-ere; desero,-ere; despondeo,-ere; ~ *asediul* dimittere oppugnationem; ~ *pe comandanți* deserere duces; *cel care abandonează* desertor,-oris m.;

abandonare (*s.*) abalienatio,-onis f.; concessio,-onis f.; *abandonarea luptei de către unul dintre combatanți* concessio competitorum; ~ *unui copil* expositio,-onis f.;

abandonat (*adj.*) relictus (3); desertus (3); expositivus (3);

abanos (*bot.*) (*s.*) ebenus,-i f. (*grec*); *lemn de ~ ebenum,-i n.*; de ~ ebenus (3);

abate (*ecl.*) (*s.*) abbas,-atis m.;

abate (*vb.*) aberro,-are; amoveo,-ere; absterreo,-ere; avoco,-are; declino,-are; deduco,-ere; deflecto,-ere; derivo,-are; detorqueo,-ere; devertto,-ere; torqueo,-ere; (*fig.*) infringo,-ere; digredior,-di (*dep.*); a se ~ decedo,-ere (*la pas. sau cu pron. refl.*); declino,-are; deerro,-are; deflecto,-ere; devertto,-ere; devio,-are; devolo,-are; ~ *sufletele de la ticăloșii* absterrere animos vitiis; ~ *pe cineva de la asedierea orașului* absterrere aliquem ab urbe oppugnanda; ~ *din mersul său de suo cursu* demovere; avertto,-ere; auferre aliquem transversum; ~ *pe cineva de la o treabă începută* averttere aliquem ab incepto; ~ *bănuiala asupra cuiva* conferre suspicionem in aliquem; ~ *o apă* deducere aquam; ~ *de la o părere* deducere de sententia; ~ *o corabie din mers* deflectere navem a cursu; ~ *apa dintr-un râu* derivare aquam ex flumine; ~ *vina* derivare

culpam; *Iunona a abătut lovitura* (*l-a scăpat de rănire*) vulnus Iuno detorsit; *plăcerile abat sufletele de la virtute* voluptates animos a virtute detorquent; *să ne întoarcem acolo de unde ne-am abătut* (*de la subiect*) redeamus illuc unde devertimus; a se ~ *de la scop* aberrare a proposito; a se ~ *de la chestiune* digredi a causa; a nu se ~ *din calea dreptății* adhaerescere iustitiae (*dat.*); a se ~ *de la datorie* decedere de officio; a se ~ *din drum* declinare (deflectere) de via; a se ~ *de la adevăr* deflectere a veritate; a se ~ *de la lege* derogare; a se ~ *foarte puțin* excedere digitum; *multe neazuri se abat asupra unui om bătrân* multa senem circumveniunt incommoda; *care se ~ din drum* devius (3); *acest lucru nu te va face să te abați din drum* id tibi non erit devium; *pentru a ~ atenția romanilor* ad distringendos Romanos; *omul se lasă abătut de durere* effeminari virum in dolore; a fi abătut iaceo,-ere; *suflete abătute* animi iacentes;

abater (*s.*) declinatio,-onis f.; ~ *a atenției* aberratio,-onis f.; ~ *a cursului apelor* derivatio,-onis f.; deductio rivorum aquae; ~ *de la regulă* exceptio,-onis f.; ~ *de la o lege* derogatio,-onis f.;

abator (*s.*) laniena,-ae f.;

abătut (*adj.*) abiectus (3); affectus (3); afflictus (3); deiectus (3); fractus (3); infractus (3); maestus (3); (*fig.*) demissus (3); proiectus (3); a fi ~ iaceo,-ere; *față abătută* vultus proiectus m.;

abces (*med.*) (*s.*) abscessus,-us m.; vomica,-ae f.; vomicus morbus m.; collectio,-onis f.;

abdica (*vb.*) eiuro,-are; descendere regno; abdicco,-are; dimitto,-ere; *consulii au abdicat* (*au renunțat la funcții*) consules abdicaverunt; (v. și *renunța*);

abdicare (s.) abdicatio,-onis f.; dimissio,-onis f.; (v. și *renunțare*);

abdomen (s.) abdomen,-inis n.; venter,-tris m.;

abcedar (s.) elementorum libellus m.;

aberație (s.) error,-oris m.; erratus,-us m.; deliramentum,-i n. (*mai ales la pl.*); (v. și *prostie*);

abia (adv.) vix, aegre, demum, dudum (*precedat de ut sau cum*), male, eatenus, mature, recens, vix saltem; ~ *că* vixdum; ~ *acum* nunc demum; ~ *atunci* tum denique; ~ *am citit scrisorile* vix tandem legi litteras; *care ~ se împotrivese* male pertinax; *fructe ~ culese* recens lecta poma;

abil (adj.) sollers,-tis; idoneus (3); peritus (3); acutus (3); artifex,-icis; cordatus (3); doctus (3); eruditus (3); ingeniosus (3); versutus (3); vafer, -fra,-frum; aptus (3); *mână abilă* artifex manus f.; *a fi ~ (intelligent)* cor habere;

abil (adv.) composite, parate, perite, sollerter, veteratorie, apte;

abilitate (s.) dexteritas,-atis f.; sollertia,-ae f.; malitia,-ae f.; facultas,-atis f.; peritia,-ae f.; *cu ~ callenter*, callide, nasute (adv.);

abis (s.) hiatus terrae; vorago,-inis f.; profundum,-i n.; barathrum,-i n.; (fig.) gurges,-itis m.; praeceps,-ipitis n.;

abject (adj.) contemptus (3); profligatus (3); abiectus (3);

abjura (vb.) abiuro,-are; (v. și *tăgădui*);

abjurare (s.) euratio,-onis f.; abiuratio,-onis f.;

ablativ (gram.) (s.) ablativus,-i m.; casus latinus (*sau sextus*);

abluțiune (s.) (v. *spălare, purificare*);

abnegație (s.) devotio,-onis f.;

aboli (vb.) aboleo,-ere; abrogo,-are; dissolvo,-ere; ~ *legea* (fig.) demoliri ius;

abolire (s.) abolitio,-onis f.; dissolutio,-onis f.; abrogatio,-onis f.;

abordare (s.) appulsus,-us m.;

aborigeni (s.) aborigines,-um m. pl.; indigena,-ae m. (*la pl.*);

abrevia (vb.) brevio,-are; contrahio,-ere;

abreviere (s.) contractio,-onis f.; compendium,-ii n.;

abroga (vb.) abrogo,-are; refigo,-ere;

abrogat (adj.) antiquatus (3);

abrupt (adj.) abruptus (3); arduus (3); arrectus (3); circumcissus (3); deruptus (3); fragosus (3); praeceps,-ipitis; praecissus (3); praeruptus (3); *povârniș ~ clivus arduus m.*; *stil ~ abruptum sermonis genus*; *colină abruptă* circumcissus collis m.; *coastă abruptă* praeruptus,-us m.;

abrutiza (vb.) effero,-are;

abrutizare (s.) effertitas,-atis f.;

absent (adj.) absens,-ntis; *a fi ~ absum*, abesse, abfui;

absență (s.) absentia,-ae f.; solitudo,-inis f.; vacatio,-onis f.; *în absența mea* me absente (*abl. abs.*);

absint (bot.) (s.) (v. *pelin*);

absolut (adj.) prorsus (3);

absolut (adv.) prorsum, vero; ~ *nimic* prorsum nihil

absolvi (vb.) resolvo,-ere; *nici un sacrificiu de ispășire nu te va ~ (nu-ți va aduce iertarea)* teque piacula nulla solvente;

absorbi (vb.) absorbeo,-ere; absumo,-ere; exhaurio,-ire; bibo,-ere; combibo,-ere; epoto,-are; imbibo,-ere; perbibo,-ere; mulgeo,-ere; sorbeo,-ere; traho,-ere; digero,-ere; ~ *complet* exsugo,-ere; ~ *otrava în corp* combibere venenum corpore; *semănăturile au absorbit destulă apă* sat prata biberunt; *care absoarbe* bibulus (3); *a fi absorbit în gânduri* in cogitatione defixus esse;

abstinent (adj.) abstinens,-ntis;

abstinență (s.) continentia,-ae f.; abstinentia,-ae f.;

abstract (adj.) abstractus (3); argutulus (3); incorporalis,-e;

absurd (adj.) absurdus (3); amens,-ntis; ineptus (3); putidus (3); ridiculus (3); inconsequens,-ntis; *cam ~ subabsurdus* (3); *foarte ~ perabsurdus* (3); perinconsequens,-ntis;

absurd (adv.) absurde; *cam ~ subabsurde*;

absurditate (s.) absurditas,-atis f.; monstrum,-i n.; *absurdități* ineptiae,-arum f. pl.;

abține (a se) (vb.) abstineo,-ere; contineo,-ere (*la pas. sau cu pron. refl.*) careo,-ere; fugio,-ere; parco,-ere; quiesco,-ere (*cu abl. sau urmat de inf.*); reparco,-ere; (fig.) supersedeo,-ere; *a se ~ de la ceva* abstinere manus ab aliquo; tempero,-are; *a se ~ de la bocete* parcere lamentis; *a se ~ de la luptă* supersedere proelio; *a se ~ de la procese* supersedere litibus; *a se ~ de la o nedreptate* temperare ab iniuria; *a se ~ de la orice fel de mâncare* coniungere abstinentiam cibi; *se abține de la vin* caret temeto; *ei se abțineau să pronunțe* edicere quiescebant; *nu pot să mă abțin de a aduce măcar un exemplu* nequeo mihi temperare quominus unum exemplum afferam; *de-abia mă abțin* vix contineor;

abținere (s.) abstinentia,-ae f.; ~ *de la mâncare* abstinentia cibi; ~ *de la vin* abstinentia vini;

abunda (vb.) abundo,-are; affluo,-ere; redundo,-are; ~ *în fluo*,-ere;

abundent (adj.) abundans,-ntis; affluens,-ntis; copiosus (3); dapsilis,-e; circumfusus (3); fecundus (3); fertilis,-e; facilis,-e; felix,-icis; frequens,-ntis; largus (3); largificus (3); luxuriosus (3); opiparus (3); opiparis,-e;

plurimus (3); satur (3); genialis,-e; (*despre stil*)
fusus (3); ubertus (3); (*fig.*) gravidus (3);

abundant (*adv.*) dapsile, large, prolixae, redundanter, profluenter, laxe;

abundență (*s.*) abundantia,-ae *f.*; copia,-ae *f.*; affluentia,-ae *f.*; densitas,-atis *f.*; fertilitas,-atis *f.*; frequentia,-ae *f.*; frequentatio,-onis *f.*; saturitas,-atis *f.*; luxuria,-ae *f.*; luxuries,-ei *f.*; celebritas,-atis *f.*; facultas,-atis *f.*; laetitia,-ae *f.*; magnitudo,-inis *f.*; suppeditatio,-onis *f.*; vilitas,-atis *f.*; (*fig.*) profluentia,-ae *f.*; thesaurus,-i *m.*; thesaurum,-i *n.*; *din (cu) ~ large, laxe, profluenter (adv.)*; *a avea (a fi) din ~ luxurio,-are; niteo,-ere; ~ mare (excesivă) redundancia,-ae f.; redundatio,-onis f.*;

abur (*s.*) vapor,-oris *m.*; humor,-oris *m.*; halitus,-us *m.*; expiratio,-onis *f.*; anathymiasis,-is *f.*; (*gr.*); *plin de aburi* vaporosus (3); *a răspândi aburi* halo,-are; *care scoate aburi* fumidus (3); fumifer,-era,-erum; vaporifer,-era,-erum; (*un fel de*) calorifer *cu aburi* vaporarium,-ii *n.*;

aburi (*vb.*) vaporo,-are; fumo,-are; exhalo,-are; expiro,-are;

aburit (*adj.*) vaporatus (3); fumigatus (3); nebulosus (3);

abuz (*s.*) abusio,-onis *f.*; abusus,-us *m.*; licentia,-ae *f.*; intemperantia,-ae *f.*; *~ de putere* immodestia,-ae *f.*

abuza (*vb.*) abutor,-ti (*dep.*); decipio,-ere; *~ de răbdarea cuiva* calcare patientiam alicuius;

ac (*s.*) acus,-us *f.*; aculeus,-i *m.*; acumen,-inis *n.*; cuspis,-idis *f.*; spiculum,-i *n.*; *acul albinei* aculeus apis; spiculum apis; *~ de cap* comatoria acus *f.*; fibula,-ae *f.*; *~ de păr* crinale,-is *n.*; discerniculum,-i *n.*; *~ al balanței* examen,-inis *n.*; *~ de la cadranul solar* gnomon,-inis *m.*; *a înțepa cu acul* stimulo,-are; *de ~* stimulus (3);

academie (*s.*) Academia,-ae *f.*; **1.** (*grădină lângă Atena în care se afla gimnaziul unde Platon își susținea lecțiile*); **2.** (*gimnaziul de la Tusculum, numit de Cicero după cel de lângă Atena*); **3.** (*vila lui Cicero în Campania*); diatriba,-ae *f.*;

academic (*s.*) academicus (3); academici (*filosofi ai școlii platonice*) academici,-orum *m. pl.*; *în mod ~* academico more (*abl.*);

acant (*bot.*) (*s.*) acanthus,-i *m.*; (Acanthus);

acapara (*vb.*) flagello,-are; inconcilio,-are; praeoccupo,-are;

acasă (*adv.*) domi (*sau domum, după verbe de mișcare*); intra, intus, privatim; *când ședeam ~ cum sederem domi; stau ~ și trândăvesc* domesticus otior; *înțoarce ~ (în patrie)* domitio,-onis *f.*; *s-a dus ~* domum se contulit; *de*

~ domo; oamenii noștri de ~ quod est intus; *a ieși din casă* intus egredi;

accelera (*vb.*) festino,-are; accelero,-are; propero,-are; (*v. și grăbi*);

accent (*s.*) accentus,-us *m.*; sonus,-i *m.*; vox,-cis *f.*; tenor,-oris *m.*; *cu ~ circumflex* circumflexe (*adv.*); *a pronunța o silabă cu ~ circumflex* circumflecto,-ere; *~ tonic* tonus,-i *m.*; prosodia,-ae *f.*; *a avea ~ ascuțit* acuo,-ere (*la pas.*); *a pune accentul pe vocalele lungi* longis syllabis apponere apicem;

accentua (*a se*) (*vb.*) ardesco,-ere;

accentuare (*s.*) pronuntiatu,-us *m.*; accentus,-us *m.*

accepta (*vb.*) accepto,-are; accipio,-ere; recipio,-ere; obeo,-ire; amplector,-cti (*dep.*); perpetior,-ti (*dep.*); sequor,-qui (*dep.*); gaudeo,-ere (*s.dep.*); (*fig.*) descendo,-ere; *~ pacea* accipere pacem; *~ o scuză (o justificare)* nosco,-ere; *~ ca îndreptățită* scuza noscere excusationem; *a acceptat toate propunerile fără deosebire* ad condiciones eius depectus est;

acceptabil (*adj.*) acceptabilis,-e;

acceptabil (*adv.*) humane;

acceptare (*s.*) acceptio,-onis *f.*;

aces (*s.*) accessio,-onis *f.*; ascensus,-us *m.*; (*med.*) accessus,-us *m.*; aditus,-us *m.*; *~ la dreptul de cetățean* ascensus ad civitatem; *a da acces la onoruri* admittere ad honores; *în acest sanctuar bărbații nu au ~* in id sanctuarium non est aditus viris (*dat.*);

acesibil (*adj.*) communis,-e; aditus facilis (*patens sau apertus*); expeditus (3); expositus (3); intabilis,-e; meabilis,-e; penetrabilis,-e; pervius (3); *a fi ~* pateo,-ere; patefio,-fiēri; *drum mai ~* via patentior *f.*;

acesibil (*adv.*) perviam;

acesoriu (*s.*) appendicula,-ae *f.*; parergon,-i *n.* (*grec*);

accident (*s.*) accidens,-ntis *n.*; accidentia,-ae *f.* eventum,-i *n.*; passio,-onis *f.*; casus adversus (*sau tristis*) *m.*;

accidental (*adj.*) adventicius (3); fortuitus (3);

accidental (*adv.*) casu, fortuito;

accidentat (*adj.*) confragosus (3); inaequalis,-e; iniquus (3); *într-un loc ~* loco iniquo (*abl.*);

acela (*pron.*) ille, illa, illud; *la ~ ceas* illud horea; *de aceea* qua re; (*v. de*);

același (*pron*) idem, eadem, idem; socius (3); unus (3); *în ~ fel* eiusdemmodi, itidem (*adv.*); *~ ca* idem et (ac, utque *sau* ut) *în ~ timp* uno (eodemque) tempore; idem; coniunctim (*adv.*); *în aceeași zi* eodem die (*abl.*); *din ~ motiv* eadem de causa; *totuși am înțeles în ~ timp*

intellexi tamen idem; *în ~ loc* in unum; *absolut ~ lucr* unum et idem; *toți gândesc unul și ~ lucr* omnes unum sentiunt; *a pune în ~ mormânt* socio imponere sepulchro;

acesta (*pron.*) hic, haec, hoc; is, ea, id; iste, ista, istud; *de ~ fel* eiusmodi, huiusmodi (huiusmodi) (*adv.*); *chiar în ~ timp* hoc ipso tempore; *din această cauză* hac re (*abl.*); *~ e înmărmurit* hic stupet; *în ~ loc* huc (*adv.*); *voi veni în ~ loc* huc veniam; *până la ~ punct* huc, huc usque (*adv.*); *la aceasta* huc (*adv.*); *la aceasta se adaugă faptul că huc (sau ad hoc)* accedit quod; *această nebunie a ta* iste furor tuus; *aceste lucruri pe care le spuneți* ista quae dicitis; *oare acesta?* isticcine?; *acestea sunt contradictorii* haec inter se repugnant; *pe lângă acestea (aceștia)* super his; *cu toate acestea* tamen (*adv.*);

achita (*vb.*) solvo,-ère; absolvo,-ère; resolvo,-ère; curo,-are; dissolvo,-ère; exsolvo,-ère; persolvo,-ère; pendo,-ère; rependo,-ère; repraesento,-are; respondeo,-ère; (*jur.*) libero,-are; *~ o datorie* fungor,-gi (*dep.*); defungor,-gi (*dep.*); *~ o sumă de bani* numero,-are; dinumero,-are; *~ de crimă* absolvère caedis; *~ de acuzație* absolvère crimen; *~ un impozit* pendere vectigal; *~ de o învinuire* liberare culpa; *a se ~ defungor,-gi (dep.); fungor,-gi (dep.); exsolvo,-ère; satisfacio,-ère; pentru acest grâu se achită solilor la Roma o sumă* pro eo frumento pecunia Romae legatis curatur; *te vei ~ dintr-o singură lovitură* una resolvas plaga; *a se ~ de promisiune* satisfacere promisso (*dat.*); *a-și ~ datoriile* versura facta solvère;

achitare (*s.*) absolutio,-onis *f.*; (*jur.*) liberatio,-onis *f.*; solutio,-onis *f.*; *~ a unei taxe* functio,-onis *f.*; *~ a unei datorii* liberatio,-onis *f.*; solutio,-onis *f.*;

achiziționare (*s.*) adeptio,-onis *f.*; comparatio,-onis *f.*;

acid (*adj.*) acidus (3);

aciditate (*s.*) acrimonia,-ae *f.*;

aclama (*vb.*) acclamo,-are; clamo,-are; conclamo,-are; adstrepo,-ère; persono,-are; *~ pe cineva ca rege* clamare (acclamare) aliquem regem; *plebea din Roma ~ plebs* Urbis personabat;

aclamație (*s.*) acclamatio,-onis *f.*; conclamatio,-onis *f.*; clamor,-oris *m.*; ovatio,-onis *f.*; reclamatio,-onis *f.*; *aclamațiile soldaților* clamor (clamores) militum; *a fi sărbătorit prin aclamații* ovo,-are;

acolit (*s.*) acolythus,-i *m.*; assecla,-ae *m.*;

acolo (*adv.*) eo, eo loci, ibi, ibidem, illic, illico,

illo, illuc, inibi, isto, istuc; *până ~ eo; tot ~ ibidem; inibi; de ~ illinc; istorsum; de ~ am venit aici* illinc huc veni; *pe ~ istac; într-acolo* istuc; *până ~ încât* usque eo ut; *a ajuns ~ eo* pervenit; *a ajuns până la asemenea grad* de nebunie eo furoris venit; *a mers până ~ cu obrăznicia* eo insolentiae processit; *a se duce ~ eo* se recipere; *aici... acolo* illic... illic;

acomoda (*vb.*) accomodo,-are; *a se ~ cu împrejurările* temporibus assentiri; congruere rebus (*dat.*);

acompania (*vb.*) concino,-ère, *~ un actor care declamă* tragoedo pronuntianti concinere; *care acompaniază* subcentivus (3);

acompaniament (*s.*) symphonia,-ae *f.*; succentus,-us *m.*; *a cânta ceva cu ~* aliquid ad symphoniam canere;

acoperământ (*s.*) obtentus,-us *m.*; protectum,-i *n.*; tegmen (tegimen),-inis *n.*; tegumentum,-i *n.*; tectum,-i *n.*; (*fig.*) saenula,-ae *f.*;

acoperi (*vb.*) tego,-ère; contego,-ère; obtego,-ère; pertego,-ère; praetego,-ère; protego,-ère; supercontego,-ère; superintego,-ère; obruo,-ère; obduco,-ère; abscondo,-ère; adoperio,-ire; cooperio,-ire; adumbro,-are; amicio,-ire; advelo,-are; cingo,-ère; circumlino,-ère; claudio,-ère; circumnecto,-ère; consterno,-ère; induo,-ère; crusto,-are; convestio,-ire; cooperio,-ire; fallo,-ère; induco,-ère; insterno,-ère; intercludo,-ère; involvo,-ère; lino,-ère; obdo,-ère; obeo,-ire; obnubo,-ère; obscuro,-are; obsero,-ère (*cu abl.*); obstrepto,-ère; obtendo,-ère (*cu dat.*); obtexo,-ère; obtineo,-ère; obsolvo,-ère; occaeco,-are; occulo,-ère; onero,-are; operio,-ire; operto,-are; opprimo,-ère; perfundo,-ère; praesuo,-ère; premo,-ère; propugno,-are; sorbeo,-ère; spargo,-ère; sterno,-ère; struo,-ère; substerno,-ère; subtexo,-ère; suffigo,-ère; supervenio,-ire; velo,-are; vestio,-ire; *~ cerul cu umbra* abscondere caelum umbra; *strugurii sunt acoperiți* uvae adumbrantur; *acoperit (învăluit) într-un nor* nube amicitus; *a-și ~ pânțele* cu mâinile celare uterum manibus; *~ în jur* circumtego,-ère; *~ cu un vâl* circumvelo,-are; (*poet*) norii au acoperit cerul cinxerunt aethera nimbi; *~ peste tot* circumvestio,-ire; *~ flancul drept* claudere latus dexterum; *~ capul* involvère caput; *stânci acoperite cu mușchi* musco saxa circumlita; *acoperit de jur împrejur* circumtumlat (3); *~ de rușine* conscelero,-are; *a se ~ de rușine* adspergi infamia; *~ corpul cu o haină* contegere corpus veste; *~ tâblițele cu ceară* collinere tabulas cera; *~ cu o schelă (sau grinzi)*

contigno,-are (fără perf.); ~ *cu păr* crinio,-ire; *a se ~ cu frunze* criniri frondibus; *a-și ~ brațele* *cu podoabe de aur* cohibere auro lacertos; *acoperia obrăjii cu un pufl* genas vestibat flore; ~ *ogoarele cu zăpadă* illinere nives agris; ~ *cu o coajă* incrusto,-are; ~ *scuturile cu piei* inducere scuta pellibus; ~ *din nou* intego,-ere; ~ *de rouă* irroro,-are; ~ *cu riduri* irrugeo,-are; ~ *cu un strat* lino,-ere; ~ *trunchiurile cu scoarță* obducere truncos cortice; *adunarea a acoperit cu strigăte* vorbele decemvirului contio decemviro obstrepuit; ~ *trupul cu hlamida* operire corpus chlamide; ~ *cu un strat de perduco*,-ere; ~ *cortul cu iederă* protegere tabernaculum hedera; *ea își acoperă greșeala cu numele de căsătorie* praetexit culpam coniugii nomine; *a-și ~ piepturile cu scutul* propugnare pectora parma; *pământul acoperia roțile* sorbebat rotas tellus; *a fi acoperit de (cu)* squalo,-ere; *armele sunt acoperite de mușcași și rugină* arma squalent situ ac rubigine; *a fi acoperit de apă* stagno,-are; *pământul este acoperit de mlaștină* orbis stagnat paludibus; ~ *pământul cu flori* sternere humum floribus; *țărnițele sunt acoperite de zăpadă* sternuntur litora nive; ~ *cu ceva (cu un strat)* sublino,-ere; sublinio,-ire; ~ *cu o culoare* suffundo,-ere; *acoperind toate cu întunericul morții* omnia suffundens mortis nigrore; ~ *corpul cu o manta* corpus pallio tegere; *a se ~ (cu zale, cu platoșă etc.)* tergoro,-are; *care acoperă tectoriul (3)*; (fig.) ~ *o vină* obumbro,-are; ~ *cu ceva* praetexo,-ere

acoperire (s.) obductio,-onis f.; opertio,-onis f.; obtentus,-us m.; (fig.) tegumentum,-i n.;

acoperiș (s.) tectum,-i n.; culmen,-inis n.; protectum,-i n.; tignum,-i n.; tegulae,-arum f. pl.; tegulum,-i n.; trabs (trabis),-abis f.; ~ *de paie* culmus,-i m.; ~ *înclinat* fastigium,-ii n.; *a pune un ~* pertego,-ere; ~ *sprizinit de coloane* pendentia tecta columnis; *ploaia pătrunde prin ~* perpluunt tigna; *ei, ce cauți pe ~?* heus, quid agis in tegulis?; *care este sub ~* subtegulaneus (3); *sub același ~* sub iisdem trabibus;

acoperit (adj.) obsitus (3); onustus (3); squalidus (3); squalens,-ntis; tectus (3); *locuri acoperite de buruienii* loca herbis obsita; ~ *de răni* onustus vulneribus; ~ *la capăt* praesutus (3); *platoșă acoperită cu aur* lorica auro squalens; *șerpi acoperiți cu solzi de aur* squalidae auro serpentes; ~ *de apă* stagnosus (3); ~ *cu fire* stamineus (3); *corăbii deschise și acoperite* naves apertae et tectae;

acord (s.) concordia,-ae f.; consensio,-onis f.; consensus,-us m.; comparatio,-onis f.; unanimitas,-atis f.; congruentia,-ae f.; conspiratio,-onis f.; constantia,-ae f.; constitutum,-i n.; convenientia,-ae f.; depectio,-onis f.; pulsus,-us m.; sacramentum,-i n.; *a cădea de ~* congruo,-ere; *de ~* concorditer (adv.); *de comun ~* de (ex) composito; *ex compacto*; *provincie atribuită (cuiva) fără să se fi căzut de ~* (asupra condițiilor) provincia sine comparatione data; *cântecele se împletesc cu acordurile lirei* concordant carmina nervis; *care e în ~* concurs,-dis; congruens,-ntis (adj.); ~ *deplin în păreri* consensio sententiarum; ~ *deplin unanimitas,-atis f.*; *a fi de ~* (a-și da consimțământul) accedo,-ere; consentio,-ire; concino,-ere; conspiro,-are; (fig.) subsequor,-qui (dep.); *a fi de ~* *cu o crimă* annuere crimini; *a fi în ~* *cu* concordo,-are; *toți sunt de ~* *asupra utilității prieteniei* omnes consentiunt de utilitate amicitiae; *a fi de ~* *cu cei buni* consentire cum bonis; *stabilit printr-un ~* pacticius (3); *sunt de ~* *că sunt mulți* do vobis esse multos; *prin cuvântul său s-a arătat de ~* suo sermone subsecutus est; *să se pună de ~* inter se transigant; *care nu e de ~* discordabilis,-e; *a nu fi de ~* discrepo,-are; dissentio,-ire; *a nu fi de ~* *cu cineva* dissentire ab (cum) aliquo; *faptele nu sunt de ~* *cu vorbele* facta cum dictis discrepant;

acorda (vb.) cedo,-ere; concedo,-ere; tribuo,-ere; impertio,-ire; impertior,-iri (dep.); adiudico,-are; adiungo,-ere; afficio,-ere; annuo,-ere; arrego,-are; do, dare; gratificor,-ari (dep.); imputo,-are; indulgeo,-ere; largior,-iri (dep.); permitto,-ere; reddo,-ere; remitto,-ere; statuo,-ere; transmitto (tramitto),-ere; (fig.) defero,-ferre; ~ *lui Ptolemeu* domnia adiudicare regnum Ptolemaeo; ~ *crezare celor văzute* adiungere fidem visis; ~ *armatei solda* afficere stipendio (abl.) exercitum; *căruia Pompei i-a acordat recompense însemnate* cui magna praemia Pompeius tribuit; ~ *încrederea și a o retrage* alternare fidem; ~ *valoarea scrierilor* arrogare chartis pretium; ~ *deopotrivă* demnități in commune vocare honores; ~ *libertate* concedere libertatem; *ție și se acordă (ingăduie)* tibi conceditur; *s-a acordat* concessum est; ~ *comanda supremă* deffere imperium; *(avantajele) care se acordă de obicei popoarelor străine* quae disiunctis populis tribui solent; *acordați aceasta rugăminților mele* date hoc precibus meis; ~

cețățenia oamenilor impertire (largiri) civitatem hominibus; ~ *alegerea* indulgēre arbitrium; ~ *cuiva respect* tribuēre alicui honorem; *a nu ~ derogo*, -are; *nici un pic de odihnă nu le-a fost acordată* nulla quies est reddita;

acordare (s.) concessio, -onis f.;

acosta (*trage la țarm*) (vb.) appello, -ēre; applico, -are; eicio, -ēre; enavigo, -are (cu ac.); ~ *corăbile la țarm* applicare naves terrae; eicēre naves in terram; ~ *la o insulă* appellēre ad insulam (sau insulae); *a acostat flota* appulit classem litori; *sunt silit să acostez în ținutul tău* applicor in terras tuas; *pe ce țarm să acostez?* quo applicem?;

acostare (s.) subductio, -onis f.;

acreală (s.) acritudo, -inis f.; acrimonia, -ae f.; acor, -oris m.; asperitas, -atis f.; (*despre fructe*) acerbitas, -atis f.; *acreala oțetului* asperitas acetii; **acri** (*a se*) (vb.) aceto, -are; acetasco, -ēre; coacesco, -ēre; inacesco, -ēre; inamaresco, -ēre; *a fi acru* aceo, -ēre; ~ *legume sau fructe* condire in aceto;

acrișor (adj.) acriculus (3); subacidus (3);

acrobat (s.) funambulus, -i m.; petauristes, -ae m.; *petauristarius*, -ii m.; (*un fel*) *de prăjină pe care sărea acrobatul* petaurum, -i n.; ~ *pe frânghii* schoenobates, -ae m. (grec);

acrostih (s.) parastichis, -idis f. (grec);

acru (adj.) acer, acris, acre; acidus (3); acerbus (3); immitis, -e; *piatră acră* (alaun) alumen, -inis n.; *strugure* ~ *acerba* uva f.; ~ *la gustat* acer gustatu; *care conține piatră acră* aluminatus (aluminosus) (3); *a amesteca mâncărurile acre cu cele dulci* dulcibus cibis acres miscēre; *foarte* ~ peracer, -cris, -cre; peracerbus (3);

act (s.) actus, -us m.; tabula, -ae f.; *acte publice* (registre) acta, -orum n. pl.; tabularia, -orum n. pl.; *acte oficiale* litterae publicae f. pl.; *acte de vânzare* tabellae emptionis; *nu numai un ~ , ci toată piesa* non solum unum actum, sed totam fabulam; *actus e dreptul de a mâna vite sau de a trece cu carul* (pe locul altuia) actus est ius agendi vel iumentum vel vehiculum; *ultimul ~ al vieții* extremus actus aetatis; ~ *dușmănos* comminatio, -onis f.;

activ (adj.) activus (3); actuosus (3); agilis, -e; effīcax, -acis; efficiens, -ntis; experiens, -ntis; factiosus (3); fortis, -e; impiger, -gra, -grum; importunus (3); indeses, -idis; industrius (3); laboriosus (3); mobilis, -e; navus (gnavus) (3); operosus (3); praesentaneus (3); strenuus (3); velox, -ocis; vivus (3); *celălalt bogat și ~* alter dives et importunes;

activa (vb.) insisto, -ēre (cu dat. sau ac.);

activitate (s.) actio, -onis f.; agitatio, -onis f.; opera, -ae f.; entelechia, -ae f. (grec); (fig.) spiramen, -inis n.; ~ *rodnică* negotiositas, -atis f.; *activitatea unui om de stat* actiones publicae f. pl.; *spirit fără vreo ~* animus sine agitatione;

actor (s.) actor, -oris m.; histrio, -onis m.; mimus, -i m.; persona, -ae f.; scaenicus, -i m.; cantor, -oris m.; ~ *care conduce o trupă* archimimus, -i m.; *actori* artifices (scaenici) m. pl.; ~ *comic* ludius, -ii m.; ludio, -onis m.; ~ *caraghios* (bufon) planipes, -edis m.; *trupă de actori* factio histrionum; *poema, -atis n.*; ~ *ce joacă într-o comedie statică* statarius, -ii m.; *actori de comedie* (care nu purtau coturni) exalceati, -orum m. pl.; ~ *care juca în piesele numite atelane* atellanus, -i m.; ~ *care juca în piese cu subiect roman* (denumite fabulae togatae) togatarius, -ii m.; ~ *tragic* tragoedus, -i m.; *salariul actorilor* lucar, -aris n.; *de ~* histrionalis, -e;

actoricesc (adj.) histrionalis, -e; mimicus (3);

actorie (s.) histrionia, -ae f.;

actriță (s.) scaenica, -ae f.;

actual (adj.) praesens, -ntis;

actualitate (s.) praesentia, -ium n. pl.;

acționa (vb.) ago, agēre; facio, -ēre; se comovēre; ~ *în justiție* accuso, -are; ~ *de comun acord* consulēre in commune; *am acționat împotriva voinei mele* invitus feci; *trebuie să acționeze pe față* nudis mihi rebus agendum est; *care acționează* activus (3);

acțiune (s.) factum, -i n.; actio, -onis f.; actus, -us m.; facinus, -ōris m.; *acțiuni* acta, -orum n. pl.; ~ *îndrăzneală* ausum, -i n.; ~ *utilă* benefactum, -i n.; ~ *criminală* facinus sceleris; ~ *lăudabilă* laus, -udis f.; ~ *reflexivă* (gram.) reciprocatio, -onis f.; *ca să spioneze acțiunile lui Hanibal* ad speculandos actus Hannibalis; *acțiunile subversive ale tribunilor* seditiosae actiones tribunorum; *acțiunea constă din voce și mișcare* actio constat e voce et motu;

acum (adv.) nunc, hoc tempore, hic, hodie iam, iamiam, *de ~* (din acest moment) inde, iam; *de ~ înainte* abhinc, iam, a modo; *începând chiar de ~* iam nunc; ~ *vei înțelege* iam intelleges; ~ ... ~ iam... iam; *până ~* ad hoc tempus; *antehac*; ~ *trebuia* nunc (tempus) erat; *chiar ~* nunc ipsum; *nunciam*; *chiar și ~* nunc etiam; *oare ~?* nuncine?; ~ *aproape douăzeci de ani* abhinc annos prope viginti; ~ *treizeci de zile* abhinc triginta diebus; *a murit ~ doisprezece ani* abhinc duodecim annos est mortuus; *acuș-acuș* (gata să) iamiam; *gata să cadă* iamiam casurus;

acumula (vb.) accumulo,-are; acervo,-are; coacervo,-are; congero,-ere; accongero,-ere; cumulo,-are; construo,-ere; infercio,-ire; refercio,-ire; (fig.) aggero,-ere; *cel care acumulează* accumulator,-oris m.;

acumulare (s.) accumulatio,-onis f.; coacervatio,-onis f.; congestio,-onis f.; congestus,-us m.; frequentatio,-onis f.; (ret.) congeries,-ei f.;

acuratete (s.) (v. grijă mare, deosebită);

acut (adj.) acutus (3); acer,-cris,-cre; acuminatus (3);

acuză (vb.) accuso,-are; incuso,-are; arguo,-ere; crimino,-ari (dep.); insimulo,-are; arripio,-ere; arcesso,-ere; causor,-ari (dep.); cito,-are; coarguo,-ere; compello,-are; condemno,-are; corripio,-ere; culpo,-are; defero,-ferre; infamo,-are; interdico,-ere; monstro,-are; nomino,-are; obicio,-ere; onero,-are; postulo,-are; subscribo,-ere; (expr.) inferre (librare) crimina; ad disquisitionem vocare; (fig.) perurgeo,-ere; ~ *mereu* accusito,-are; ~ *pe nedrept* calumnior,-ari (dep.); insimulo,-are; ~ *de omor* accusare inter siccarios; arguere sceleris; ~ *pe cineva de omor prin otrăvire* arcessere aliquem veneni crimine; ~ *de luare de mită* accusare de pecuniis repetundis; arcessere aliquem pecuniae captae; ~ *ușor* subaccuso,-are; ~ *pe cineva* substituere aliquem crimini; nomen alicuius deferre; aliquem reum facere (agere sau postulare); ~ *de trădare* postulare (accusare) proditiōnis; ~ *de intrigi, de uneltiri* accusare ambitus; ~ *de fapte ilnice (de violență)* accusare de vi; ~ *de lene* accusare inertiam; ~ *fără temei* maledicere sine argumento; ~ *pe cineva de timiditate* compellere aliquem timidum; ~ *ridicând pretenții* concriminor,-ari (dep.); ~ *pe cineva în lipsă* nomen absentis deferre; condemnare aliquem in contumacia (jur.); *a se* ~ *reciproc* decernere criminibus; *e acuzat că și-a ucis tatăl* arguitur occidisse patrem; *te-am acuzat pe nedrept (am fost nedrept cu tine)* te calumniatus sum; *amândoi acuză (aruncă vina pe) locul de unde vin* uterque locum causatur; *toți sunt acuzați de tine că au săvârșit o crimă capitală* abs te rei capitii omnes citantur; *iar Scaurus nu a fost acuzat de minciună pentru acest lucru* nec id Scauro citra fidem fuit; *a se* ~ *spunând că el este cauza nenorocirilor sale* clamare se causam malorum; *a fi acuzat (invinuit)* in crimen vocari; venire in crimen; *il acuză pe fiul său* criminatur filium; *acuzat că a fost unul dintre complicii lui Catilina* inter socios Catilinae nominatus;

acuzare (s.) accusatio,-onis f.; criminatio,-onis

f. incusatio,-onis f.; insimulatio,-onis f.; delatio,-onis f. reatus,-us m.; subscriptio,-onis f.; *a încredința cuiva acuzarea* delationem dare alicui; *a pregăti farsa acuzării* scaenam criminis parare; *a semna o* ~ subscribo,-ere; *susținător al acuzării* subscriptor,-oris m.; *a pune pe cineva sub* ~ substituere aliquem crimini;

acuzat (s.) reus,-i m.; rea,-ae f.; ~ *de crimă* crimini reus; ~ *de o crimă capitală* rei capitalis reus; ~ *de paricid* reus paricidii; ~ *de acte de violență* reus de vi; ~ *de a-și fi arogat pe nedrept titlul de cetățean roman* peregrinitatis reus; (jur) *a include pe cineva în rândul acuzațiilor* recipere aliquem inter reos; *țimută (sau haine) de* ~ reatus,-us m.;

acuzativ (gram.) (s.) accusativus casus m.;

acuzatoare (s.) acusatrix,-icis f.;

acuzator (s.) accusator,-oris m.; criminator,-oris m.; insimulator,-oris m.; delator,-oris m.; petitor,-oris m.; *în chip* ~ (defăimător) criminose (adv.);

acuzator (adj.) accusatorius (3); criminosus (3);

acuzăție (s.) crimen,-inis n.; criminatio,-onis f.; culpatio,-onis f.; incusatio,-onis f.; obiectatio,-onis f.; obiectamentum,-i n.; periculum,-i n.; *plin de acuzații* criminosus (3); ~ *neîntemeiată* crimen falsum n.; ~ *de trădare* crimen proditiōnis; *a respinge o* ~ crimen defendere (diluere, dissolvare sau propulsare); *a arunca acuzația asupra altcuiva* crimen repellere (sau transferre); *un discurs plin de acuzații* criminosa oratio f.; *acuzația a fost respinsă* dissoluta est criminatio; *va fi o* ~ *făcută public* in medio crimen erit; *a înfrunta o* ~ obviam ire crimini; *a susține o* ~ *prin probe* peragere accusationem; ~ *care aduce câștiguri mari* acuzatorului opima accusatio f.;

acvariu (s.) aquarium,-ii n.; piscina,-ae f.;

acvatic (adj.) aquaticus (3); aquatilis,-e;

acvilă (s.) aquila,-ae, f.;

acvilin (adj.) aquilinus (3); aduncus (3);

acvilonul (vânt de la nord) (s) aquilo,-onis m.;

adagiu (s.) adagio,-onis f.; adagium,-ii n.;

adaos (s.) accessio,-onis f.; additamentum,-i n.; adiunctio,-onis f.; appendix,-icis f.; appendicula,-ae f.; appositio,-onis f.; cumulus,-i m.; momentum,-i n.; proverbium,-ii n.; *a lipi un* ~ *la casă* accessionem adiungere aedibus; ~ *în scris* adscriptio,-onis f.;

adapta (vb.) adapto,-are; accommodo,-are; contempero,-are; exapto,-are; *își adaptează cuvântarea după ascultători* accommodat orationem auditoribus; *a-și* ~ *discursul la înțelegera*

mulțimii accommodare orationem multitudinis auribus (*dat.*); *a se* ~ (*conform*) naturii accommodare naturae; (*fig.*) *a se* ~ quadro,-are; *a se* ~ *vremurilor* servire tem-poribus;

adaptare (*s.*) instructio,-onis *f.*; accommodatio,-onis *f.*;

adaptat (*la*) (*adj.*) exaptus (3);

adăpa (*vb.*) adaquo,-are; *a se* ~ potō,-are; proluo,-ere;

adăpare (*s.*) potio,-onis *f.*;

adăpost (*s.*) tectum,-i *n.*; tegmen,-inis *n.*; tutamen,-inis *n.*; tutamentum,-i *n.*; tegumentum,-i *n.*; tutum,-i *n.*; perfugium,-ii *n.*; suffugium,-ii *n.*; hospitium,-ii *n.*; praesidium,-ii *n.*; munimen,-inis *n.*; confugium,-ii *n.*; deversorium,-ii *n.*; deverticulum,-i *n.*; effugium,-ii *n.*; mansio,-onis *f.*; munimentum,-i *n.*; murus,-i *m.*; nidulus,-i *m.*; obtentus,-us *m.*; receptaculum,-i *n.*; refugium,-ii *n.*; statio,-onis *f.*; subsidium,-ii *n.*; tabernaculum,-i *n.*; umbra,-ae *f.*; urbs,-bis *f.*; (*fig.*) ancora,-ae *f.*; latibulum,-i *n.*; portus,-us *m.*; stabulum,-i *n.*; *care e la* *adăpost* tutus (3); *a fi la* ~ in tuto (*sau* tutum) esse; lateo,-ere; *mă știam la* ~ *de uneltirile dușmanului* tutum me ab insidiis inimici sciebam; *a fost primit la* ~ in tutum receptus est; *la* ~ (*ferit*) cautus (3); *ferit de război* cautus ab incursu belli; *a fi la* ~ portum tenere; in portu esse; *a se pune la* ~ praecaveo,-ere; repello,-ere; *a fugi sub un* ~ suffugio,-ere; ~ *de ploaie și de soare* suffugium imbris et solis; ~ *apentru iarnă* suffugium hiemi; *puține* *adăposturi* pauca subsidia *n. pl.*; *la* *adăpostul prieteniei* sub umbra amicitiae; *adăpostul (prăvălia) bărbierului* umbra tonsoris;

adăposti (*vb.*) tego,-ere; protego,-ere; obtego,-ere; defendo,-ere; praesto,-are; recepto,-are; adumbro,-are; *a se* ~ suffugio,-ere; *se* *adăpostește în spatele scutului său* se in sua colligit arma;

adăuga (*vb.*) accumulo,-are; acuo,-ere; accenseo,-ere; adhibeo,-ere; addo,-ere; adstruo,-ere; admisceo,-ere; adspargo,-ere; adiungo,-ere; acquirō,-ere; aggero,-ere; adicio,-ere; adscribo,-ere; annecto,-ere; appingo,-ere; assumo,-ere; appono,-ere; attribuo,-ere; coniungo,-ere; coaddo,-ere; comunico,-are; compello,-ere; contribuo,-ere; iniungo,-ere; intersero,-ere; intexo,-ere; suggero,-ere; subicio,-ere; subiungo,-ere; subscribo,-ere; supleo,-ere; superaddo,-ere; suppono,-ere; *a se* ~ accedo,-ere; accresco,-ere; admigro,-are; supercresco,-ere; ~ *lucruri noi* addere res novas; *adaugă că* adde quod; ~ (*spunând*) superiatio,-ere; ~ *la număr* annuero,-are; ~

plăsmuind affino,-ere; ~ (*în vorbă sau în scris*) subnecto, ere; ~ *în scris* subtexto,-ere; *adăugându-se în plus* addito (*abl.*); *adăugându-se pe deasupra* și autoritate la tua auctoritate addita (*abl. abs.*); ~ *noaptea la lucru* (*a lucru și noaptea*) addere noctem operi; ~ *la cele spuse* prioribus adicere; ~ *armatei două legiuni* adicere duas legiones ad exercitum; ~ *legiunii a IX-a și pe a VIII-a* adiungere legioni nonae octavam; *căci ce să mai* *adaug* num quid ego adiciam; *a* *adăugat că* *aceasta nu e deloc de mirare* adiunxit minime id esse mirandum; ~ *în scrisoare data* adscribere in epistula diem; *ce altceva mai putea* *adăuga* *norocul* quid aliud Fortuna adstruere poterat?; ~ *unei statui* *măinile* affingere statuae manus; ~ (*strecura*) *ironii în cuvântare* adspargere sales orationi; *am* *adăugat* *acest lucru* hoc accersi; *se* *adaugă* *cauzei o nouă acuzație* accedit ad causam novum crimen; *se* *adaugă* *faptul că* accedit quod (*sau* ut); *pe lângă* *treburile vechi* *se* *adaugă* *altele noi* veteribus negotiis nova accrescunt; *prăștierilor li s-au* *adăugat* *arcașii* funditoribus sagittarii admixti; *adăuga că* *Cornutus administrase banii* annectebat Cornutum ministravisse pecuniam; ~ *la pierdere osteneala* apponere laborem ad damnum; *adaugă la câștig* appone lucro; ~ *acestor cărți încă șase* his libris sex annumerare; *adaugă la zestre din averea lor* ex suis bonis cum dotibus communicant; *a se* ~ *la ceva* coaccedo,-ere; ~ *două livre de făină* conspargere farinae duos libras; *aș vrea să* *adaug* *anii mei la ai tăi* ego tecum annos contribuisse velim; *trebuie* *adăugat la aceasta* addendum eodem; *a* *adăugat* *puține* (*cuvinte*) subiecit pauca; *a* *adăugat în povestire* originea *familiilor* familiarum originem subtextuit; ~ *la o părere* *uimitoare* *motivări* *neserioase* suggerere sententiae incredibili ratiunculas; *apoi a* *adăugat o copie a scrisorii* deinde supposuit exemplum epistulae;

adăugare (*s.*) additio,-onis *f.*; accessio,-onis *f.* accretio,-onis *f.*; amplificatio,-onis *f.*; auctio,-onis *f.*; auctus,-us *m.*; (*v. și* *adaos*, *sporire*);

adăugat (*adj.*) adscripticius (3); intercalaris,-e; intercalarius (3);

adăugire (*s.*) (*v. adăugare*);

adânc (*adj.*) altus (3); profundus (3); penitus (3); demissus (3); cavus (3); convexus (3); curvus (3); vastus (3); (*fig.*) gravis,-e; vastus (3); *brazdă trasă mai* ~ sulcus altius impressus; *fluviu* ~ altum flumen *n.*; *tăcere* *adâncă* alta silentia *f.*; *întunericul cel mai* ~ tenebrae

arctissimae *f. pl.*; *somn* ~ *altus* (*sau* *arctus*) *somnus*; *vale adâncă* *convexa vallis f.*; *în adâncul pădurilor* in *convexa nemorum*; *scorburi adânci* *curvae cavernae f. pl.*; *adâncit în gânduri* *defixus in cogitatione*; *din* ~ *ab imo*; *din adâncul inimii* *ab imo pectore*; *foarte* ~ *praealtus* (3);

adânc (*s.*) *profundum,-i n.*; (*fig.*) *specus,-us m.*; *viscus,-ëris n.*; *adâncul mării* *profundum maris*; *în adâncul văii* in *sinu vallis*; *adâncul rănii* *specus vulneris*; *adâncurile pământului* *viscera terrae*;

adânc (*adv.*) *penitus*; *profunde*;

adânci (*vb.*) *figo,-ëre*; *demitto,-ëre*; *excavo,-are*; *premo,-ëre*; *recondo,-ëre*; (*fig.*) *scrutor,-ari* (*dep.*); *a fi adâncit în durere* *detrudere in luctum*; ~ (*o cercetare, investigație*) *perscrutor,-ari* (*dep.*); ~ *un studiu* *pertracto,-are*;

adâncime (*s.*) *altitudo,-inis f.*; *altum,-i n.*; *fastigium,-ii n.*; *profunditas,-atis f.*; *profundum,-i n.*; (*fig.*) *specus,-us m.*;

adâncitură (*s.*) *convexum,-i n.* (*mai ales la pl.*); *excavatio,-onis f.*; *reflexus,-us m.*; *sinus,-us m.*; (*v. și scobitură*);

ademeni (*vb.*) *abripio,-ëre*; *allicio,-ëre*; *capio,-ëre*; *corrumpo,-ëre*; *blandior,-iri* (*dep.*); *collicio,-ëre*; *consuadeo,-ëre*; *duco,-ëre*; *elicio,-ëre*; *exorno,-are*; *inesco,-are*; *pellicio,-ëre*; *subdo,-ëre*; *seduco,-ëre*; *sollicito,-are*; *suborno,-are*; ~ *provinciile allicere* *provincias*; *vicii care ademenesc* (*atrag*) *vitia blandientia n. pl.*; *a fi ademenit de o făgăduială* *conduci aliqua re*; ~ *pe toți cei mai buni din cetate* *elicere optimum quemque ex civitate*;

ademenit (*adj.*) *submissus* (3); *suppositicius* (3);

ademenitor (*s.*) *corruptor,-oris m.*; *subordonator,-oris m.*; *tentator,-oris m.*;

ademenitor (*adj.*) *blandus* (3);

adept (*s.*) *comes,-itis m.*; *pedisequus,-i m.*;

adera (*vb.*) *haereo,-ëre*; *adhaereo,-ëre*;

aderent (*adj.*) *adhaerens,-ntis*;

aderență (*s.*) *adhaesio,-onis f.*; *adhaesus,-us m.*; *assensio,-onis f.*; *assensus,-us m.*;

adesea (*adv.*) *saepe*, *compluries*, *crebro*, *dense*, *etiam atque etiam*, *frequentato*, *frequenter*, *identidem*, *iterum atque iterum*, *multipliciter*, *olim*, *quondam*, *subinde*, *vulgo*; *cel mai* ~ *partim*, *plerumque* (*adv.*); *de aceea* ~ *vânturile sunt elemente oarbe* *quare etiam atque etiam sunt venti corpora caeca*; *așa cum profesorii dau* ~ *dulciuri copiilor* *ut pueris olim dant crustula doctores*; *foarte* ~ *persaepe* (*adv.*);

adevăr (*s.*) *veritas,-atis f.*; *verum,-i n.*;

veriverbium,-ii n.; *fides,-ei f.*; *adevărul curat* *intemerata veritas f.*; *adevărul nu este cunoscut* *laborat veritas*; *a face negoț cu adevărul* *venalem veritatem habere*; *are în sine toate semnele adevărului* (*ale realității*) *omnes habet in se numeros veritatis*; *care spune* (*arată*) *adevărul veridicus* (3); *a spune adevărul* *verum dicere*; *într-adevăr* *porro*, *profecto*, *vere*, *vero*, *verum* (*adv.*); *admirabilă vorbă într-adevăr* *magnifica vero vox*;

adevărat (*adj.*) *certus* (3); *verus* (3); *merus* (3); *germanus* (3); *legitimus* (3); *serius* (3); *severus* (3); *sincerus* (3); *solidus* (3); *veridicus* (3); *verax,-acis*; *cu* ~ *certe*, *certo*, *profecto*, *sane*, *rite* *vere* (*adv.*); *o veste adevărată* *certus nuntius m.*; *glorie adevărată* *solida gloria f.*; (*în expr.*) *adevărat?* *ain* (*sau* *aisne?*); *bonane fide?*;

adeveri (*vb.*) *confirmo,-are*; *declaro,-are*; *probo,-are*

adeziune (*s.*) *adhaesio,-onis f.*; *assensio,-onis f.*; *assensus,-us m.*;

adia (*vb.*) *spiro,-are*;

adică (*adv.*) *id est*, *hoc est*, *enim scilicet*, *videlicet*; *cum* ~? *quid enim?*; *ergo* (*conj.*); *cum* ~ *ei înțeleg și eu nu?* *ergo illi intelligunt*, *ego non intelligo?*;

adiere (*s.*) *aura,-ae f.*; *mă îngrozește orice* ~ *me omnes terrent auras*;

adineauri (*adv.*) *modo*, *paulo ante*, *iam*;

adio (*interj.*) *ave*, *vale*, *valete*, *vive valeque*; *a-și lua* ~ *de la...* *alicii valedicere*;

adiționa (*vb.*) (*v. aduna*);

adițional (*adj.*) *additicius* (3); *adiectitius* (3);

adițiune (*s.*) (*v. adunare*);

adjectiv (*gram.*) *adiectivum nomen n.*;

adjudeca (*vb.*) *addico,-ëre*; *adiudico,-are*; *condono,-are*;

adjudecare (*s.*) *addictio,-onis f.*; *adiudicatio,-onis f.*

adjunct (*s.*) *adiutor,-oris m.*; *assessor,-oris m.*; *minister,-tri m.*;

administra (*vb.*) *administro,-are*; *ago*, *agere*; *curo,-are*; *dispenso,-are*; *exerceo,-ëre*; *rego,-ëre*; *ministro,-are*; *procuro,-are*; *tracto,-are*; *tueor,-eri* (*dep.*); *a-și* ~ *averea* *administrare rem familiarem*; *res domesticas tueri*; *era administrat de niște particulari* *private consilio administrabatur*; ~ *o provincie* *curare provinciam*; ~ *bumurile tatălui său* *procurare patri*;

administrare (*s.*) *administratio,-onis f.*; *cura,-ae*

f.; curatio,-onis *f.*; digestus,-us *m.*; dispensatio,-onis *f.*; ductus,-us *m.*; dispositus,-us *m.*; exsecutio,-onis *f.*; gestio,-onis *f.*; gestus,-us *m.*; pertractatio,-onis *f.*; praefectura,-ae *f.*; procuratio,-onis *f.*; rectio,-onis *f.*; regimen,-inis *n.*;

administrator (*s.*) administrator,-oris *m.*; procurator,-oris *m.*; praefectus,-i *m.*; dioecetes,-ae *m.* (*grec*); rector,-oris *m.*; dispensator,-oris *m.*; ~ *însărcinat cu supravegherea* curator,-oris *m.*; *slujbă de* ~ dispensatio,-onis *f.*; ~ *al aprovizionării cu grâu* praefectus annonae;

admira (*vb.*) admiror,-ari (*dep.*); demiror,-ari (*dep.*); miror,-ari (*dep.*); inhio,-are; intueor,-eri (*dep.*); (*fig.*) suspicio,-ere; ~ *victoria lui Cezar* admirari Caesaris victoriam; *admir foarte tare mintea ta ingenium tuum* vehementer admiror; ~ *sârguința celor vechi* adorare priscorum curam; *care admiră foarte mult* mirabundus (3); ~ *un om suspicere virum*;

admirabil (*adj.*) mirabilis,-e; admirabilis,-e; amplus (3); mirandus (3); memorandum (3); mirificus (3); mirus (3); novus (3); observabilis,-e; spectabilis,-e; spectandus (3); divinus (3); *lucru* ~ admirabilis,-atis *f.*;

admirabil (*adv.*) mirabiliter, mire, mirifice, praeclare; (*exclamație de aprobare*) festive, spectate!;

admiratoare (*s.*) miratrix,-icis *f.*;

admirator (*s.*) admirator,-oris *m.*; mirator,-oris *m.*;

admirație (*s.*) admiratio,-onis *f.*; miratio,-onis; stupor,-oris *m.*; suspectus,-us *m.*; *a privi cu* ~ suspicio,-ere;

admis (*adj.*) plausibilis,-e; admissus (3); acceptus (3); probatus (3); cooptatus (3); receptus (3); *de* ~ accipiendus (3); admittendus (3); probandus (3);

admisibil (*adj.*) (*v. de admis*);

admite (*vb.*) approbo,-are; accipio,-ere; admitto,-ere; adscisco,-ere; amplector,-cti (*dep.*); concedo,-ere; intromitto,-ere; nosco,-ere; perpetior,-ti (*dep.*); probro,-are; recipio,-ere; sequor,-qui (*dep.*); ~ *la admoveo*,-ere; ~ *o acuzație* cognito recipere; ~ (*pe cineva*) *la conducere statului* admovere ad curam reipublicae; ~ *pe cineva ca cetățean roman* adsciscere aliquem in civitatem Romanam; *vei ~ că aceasta e cu mult mai greu* concedes multo hoc esse gravius; *a nu* ~ locum non relinquere; refuto,-are; reprobo,-are; ~ (*în discuție*) sumo,-ere; *ai admis că zeii sunt fericiți* beatos esse deos sumpsisti;

admitere (*s.*) acceptio,-onis *f.*; admissio,-onis *f.*;

adnota (*vb.*) annoto,-are; subnoto,-are;

adnotare (*s.*) nota,-ae *f.*;

adolescent (*s.*) adolescens,-ntis *m.*; adolescentulus,-i *m.*; ephebus,-i *m.* (*grec*); praetextatus,-i *m.*; puber,-eris *m.*;

adolescență adolescentia,-ae *f.*; pubertas,-atis *f.*; pubentes anni *m. pl.*; praetextata aetas *f.*; *ajuns la* ~ ephebatus (3); *adolescența ia pe nesimțite locul copilăriei* obrepit pueritiae adolescentia;

adopta (*vb.*) adopto,-are; adscisco,-ere; apto,-are; in nomen adoptare (*sau* assumere); suspicio,-ere; ~ *pe cineva pentru a-i urma la domnie* adoptare in regnum; ~ *severitatea unui judecător* suscipere severitatem iudicis;

adoptare (*s.*) adoptio,-onis *f.*; ~ (*a unei persoane care nu depinde de părinți*) arrogatio,-onis *f.*;

adoptat (*adj.*) adoptaticius (3);

adoptiv (*adj.*) adoptivus (3); (*fig.*) iusitivus (3); *tată* ~ adoptator,-oris *m.*; *jertfe ale familiei în care intră cineva prin adopție* adoptiva sacra *n. pl.*;

adopție (*s.*) (*v. adoptare*);

adora (*vb.*) adoro,-are; veneror,-ari (*dep.*); ~ *pe Cezar ca pe un zeu* adorare Caesarem ut deum;

adorare (*s.*) cultus,-us *m.*; adoratio,-onis *f.*; veneratio,-onis *f.*;

adoratoare (*s.*) cultrix,-icis *f.*;

adorator (*s.*) cultor,-oris *m.*; ~ *al zeilor* cultor deorum;

adorăție (*s.*) adoratio,-onis *f.*; *demn de* ~ adorabilis,-e (*adj.*);

adormi (*vb.*) abdormisco,-ere; sopio,-ire; consopio,-ire; soporo,-are; indormio,-ire; dormisco, ere; sepelio,-ire; declinare lumina somno; inire somnum; labi in somnum (*sau* in sopore); ducere somnos; ~ *din nou* redormio,-ire; ~ *balaurul cu buruieni* sopire draconem herbis; *pe când paznicul era adormit* custode sepulto (*abl. abs.*); *abia se ține să nu adoarmă* somnus vix tenet; *adormit în moarte* leto sopitus;

adormirea Maicii Domnului (*s.*) Assumptio,-onis *f.*;

adormit (*adj.*) sopitus (3); consopitus (3); somnolentus (3); soporus (3); soporatus (3); inexperrectus (3); iacens somno; ~ *pe jumătate* semisomnis,-e; semisomnus (3);

adormitor (*adj.*) soporus (3); *băătură adormitoare* sopor,-oris *m.*;

adresa (*vb.*) dirigo,-ere; allego,-are; inscribo,-ere; ~ *rugăciuni zeilor* allegare preces diis; ~ *cuiva (prin grai)* affor,-ari (*dep.*); aggredi dictis